

Vidinské noviny



ročník XV | december 2021 | zadarmo

Advent vo Vidinej

Vážený spoluobčania,

prihovám sa k vám v čase, keď nás len pár dní delí od krásnych sviatkov Vianoc, ktoré sú plné pokoja, lásky a porozumenia. Sú časom radosti, zázrakov a prianí, plné tajomstiev a otázok zvedavých detí. Vychutnajme si ich so všetkým, čo k nim patrí. Vianočný stromček, darčeky, kapustnica, ryba, šalát, medové oblátky, cesnak, jablko, orechy, všetky krásne zvyky a tradície, ktoré sme zdedili po našich rodičoch.

Vianoce sú čas, kedy sa snažíme aspoň na malú chvíľu zastaviť a zaspomínať si na krásne chvíle prežité v tomto roku. Sú hlavne o láskavosti a spolupatričnosti nás ľudí. Je to najvhodnejší čas, kedy si človek môže uvedomiť, že k životu nepotrebuje len peniaze a hmotné statky, ale hlavne porozumenie, pochopenie, úprimnosť a dobrosrdečnosť.

Vianoce sú však aj o tom, aby sme si v tichu horiacich sviečok spomenuli aj na tých, ktorí už

nemôžu s nami zasadiť k štedrovečernému stolu. Či už odpočívajú vo večnosti alebo ich zdravotný stav pripútať na nemocničné lôžko.

Drahí spoluobčania,

dovoľte mi v mene svojom ako aj v mene poslancov obecného zastupiteľstva a zamestnancov obce zaželať vám pokojné prežitie vianočných sviatkov v kruhu rodiny, priateľov a známych. Nech sú naplnené spolupatričnosťou človeka k človeku. Prajem vám vnútornú silu, stály zmysel pre radosť z malých i veľkých vecí života. Prajem vám veľa zdravia, životnej iskry, lásky a potešenia z najbližších a ľudí blízkych vášmu srdcu. Zvlášť chcem pozdraviť našich chorých spoluobčanov a popriať im skoré uzdravenie a veľa psychických a fyzických síl. Želám vám všetkým šťastné, veselé a požehnané vianočné sviatky. Pokoj v duši nech sa zachová aj po celý budúci rok.

Ing. Ján Šupica, starosta obce

*Až zaznie z jaslíčiek hlas,
poslal ma otec medzi vás,
ovečky stratené nájsť zase,
vrátiť k otcovi stratené duše,
naučiť vás milovať blížneho,
pritúliť v zime pocestného,
radosťou odievať smutného,
denne ako slnko vychádza,
otcovo odpustenie prinášam.*

*Vítajme Ježiška v jaslíčkách,
uložme si ho v našich srdiečkach,
rok po roku prichádza zas,
je tu ten krásny vianočný čas.*

*Krásne a šťastné vianočné sviatky,
krajší a šťastnejší rok nový,
všetci by sme len zdraví boli.*

Ján Tokár Oravský

Vždy keď sa má narodiť dieťa, si jeho blízki kladú otázky o tom, aké bude, aký život ho čaká a pod. Zamýšľajú sa aj nad tým, ako jeho príchod na svet ovplyvní život jeho blízkych, prípadne aj širšieho okruhu ľudí. Túto otázku si kladieme aj počas vianočných sviatkov, keď oslavujeme narodenie Spasiteľa – Ježiša Krista. Ako môže táto udalosť ovplyvniť náš život a svet, v ktorom žijeme? To pochopíme, keď si pripomenieme udalosť sprevádzajúce jeho narodenie.

Keď sa Mária s Jozefom pokúšali nájsť ubytovanie v Betleheme, nebolo pre nich miesto v žiadnom ľudskom príbytku, a tak sa dieťa Ježiš narodilo v maštali, na okraji ľudskej spoločnosti. Namiesto do kolisky bolo uložené do jasiel. Tak sa potvrdilo, že Ježiš prišiel pre každého človeka a každý má k nemu prístup, aj tí najponíženejší a najchudobnejší. Čoskoro sa o tom presvedčili chudobní pastieri, ktorí potom, ako sa im zjavil anjel, prichádzajú k Márii, Jozefovi a dieťaťu

a rozprávajú, čo im anjel oznámil. A od jasiel odchádzajú plní radosti a pokoja, oslavujú a chvália Boha za všetko, čo videli a počuli.

K jasliam však prichádzajú aj bohatí mudrci od východu, aby sa poklonili novonarodenému židovskému kráľovi a dali mu dary. Aj oni sú naplnení radosťou zo stretnutia so Spasiteľom. Tak sa naplňujú slová anjela, ktoré povedal pastierom: „Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom: Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ, Kristus Pán.“ Dieťa, ktoré prichádza na svet, aby mu prinieslo spásu, spája všetkých, ktorí k nemu prichádzajú, a naplňa ich radosťou.

Posolstvo spásy, pokoja a radosti, ktoré anjel ohlásil pastierom, patrí aj nám. Keď sa pozrieme na situáciu, v akej sa nachádza naša spoločnosť, uvedomujeme si, ako veľmi potrebujeme prijať dieťa Ježiša a jeho dar spásy. Atmosféra, v akej žijeme, je opačná k tej, ktorá sprevádzala narodenie Spasiteľa pred viac ako dvetisíc rokmi. Sme oddeľovaní od seba karanténami a lockdownom. Cítíme sa byť odsúvaní na okraj spoločnos-

ti. Oveľa horšia je však skutočnosť, že sa odsúvame a oddeľujeme od seba nielen priestorovo, ale aj zmyšľaním, neochotou odpúšťať si, pochopiť a prijať jeden druhého. Takéto odsúvanie iných zo svojho života, zo svojho srdca a vytváranie nepriateľstiev, sú horšie ako priestorové oddelenie.

Do tejto situácie prichádza dieťa Ježiš, aby nám prinieslo spásu. Volá nás, aby sme prišli k nemu hoci aj v zdanlivo beznádejných situáciách a prijali spásu, ktorú nám ponúka. Oznamuje nám, že z okraja ľudskej spoločnosti, kam nás odsúvajú problémy súčasného sveta, nás pozýva zaujať miesto v srdci živého Boha; toho Boha, ktorý sa z lásky k nám narodil chudobný na okraji spoločnosti a tak nám ukázal, že sa zaujíma o každého a nikoho neodsúva na okraj. Prijmime zvesť o narodení nášho Spasiteľa s radosťou, ako ju prijali pastieri, a nechajme sa preniknúť jeho láskou. Potom od jeho jasli budeme odchádzať v pokoji a dokážeme prekonať rozdelenia a nepokoj spôsobené súčasnými pomermi.

text: Emil Králik SVD



Evanjelium podľa Lukáša 2. kapitola: Ale anjel im povedal: Nebojte sa, veď zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude všetkému ľudu, lebo narodil sa vám dnes v meste Dávidovom Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán (Luk 2, 10 – 11)

**Vážení čitatelia,
bratia a sestry!**

Uprostred tmavej chladnej noci zaznel hlas anjela. Priniesol správu, ktorá bola určená pre vystrašených pastierov. Pastieri boli na poli a spali. Náhle sa zobudili a zbadali anjela. Mysleli

si, že sa im to všetko len sníva. Keď zistili, že to nie je sen, ale skutočnosť, tak sa prenáramne zľakli. Nemôžeme sa im čudovať. Veď uvidieť anjela, to nie je bežná vec. Zrejme len málokto v živote niečo také zažil. A oni, pastieri boli uznaní za hodných uvidieť na vlastné oči Božieho

vyslanca. Keď sa to tak vezme, tí pastieri boli šťastnými ľuďmi. My im dnes môžeme závidieť a dokonca sa aj pýtať. Prečo ku nám nepríde nejaký Boží posol? Prečo sa ku mne anjel neprihovorí? Takéto otázky sú namieste, ale nie sú úplne pravdivé. Otec nebeský sa prihovára ku svojmu ľudu aj dnes. Nie je pravda, že len kedysi dávno Pán Boh miloval tento svet. A nie je ani to pravdou, že len dávno boli Boží poslovia. Aj dnes má Otec nebeský rád ľudí a aj teraz prichádzajú nebeskí anjeli. Možno nevyzerajú tak ako je to zachytené v evanjeliách. Dnes to môžu byť aj ľudia, ktorých dobre poznáme. Neraz sú to naši susedia, známi alebo dokonca aj rodinní príslušníci s ktorými žijeme pod jednou strechou. Aj oni nám môžu oznámiť alebo povedať Božie posolstvo. Práve adventné obdobie, ktoré je prípravou na Vianoce nás chce aj tomuto naučiť. Nemusia k nám priletieť anjeli, aby sme získali radosť do srdca. Tí anjeli neraz žijú okolo nás. Chcú nás potešiť, túžia nám priniesť šťastie alebo aspoň malý kúsok neba. Naši blízki ľudia nám chcú oznámiť, aby sme sa nebáli. Oni nám totiž pomôžu vo chvíľach nepohody alebo aj

straty. Bratia a sestry, mnohokrát čakáme anjelov alebo rôzne nezvyčajnú bytosť, ale práve ľudia žijúci okolo nás nám prinášajú nebeskú zvesť. Je potrebné len jedinú. Nemať zatvorené oči od spánku, strachu alebo neochoty.

Anjel oznámil pastierom, že niečo veľké sa stalo v meste Betlehem. Narodilo sa dieťa a to nie hocikaké. Narodil sa Spasiteľ, Mesiáš alebo inak povedané Záchranca všetkých hriešnych ľudí. Narodila sa zároveň aj nová nádej pre tých, ktorí už všetku nádej stratili. A opäť. Pastieri si mohli povedať, dokonca aj pochybovať, či malé dieťa môže zachrániť nás všetkých? Do dieťaťa máme vkladať svoju nádej? Neexistuje nejaká iná, vyššia alebo väčšia moc? Nie, neexistuje. A to je druhé posolstvo adventu. Betlehemske dieťa nie je bezbranné. Aj keď na prvý pohľad to tak vyzerá. Nebojme sa dôverovať v Pána Ježiša, aj keď Ho očami nevidíme. On prebýva v nebesiach a je Všemocný. Vianočná zvesť znie, že Nebeský Ježiš nás ochráni pred všetkým a môže nám priniesť aj šťastie a pokoj. Uverme tomu a sami zažijeme adventný zázrak. Nech nás Pán žehná.

text: Michal Gubo, ev. av. farár

Pamiatka na zosnulých je každý rok našou srdcovou záležitosťou. Možno preto, že našich blízkych nosíme v našich srdciach. S pamiatkou na zosnulých nás spája aj návšteva miest posledného odpočinku. Pre niekoho je to povinnosť, pre iného možno aj niečo viac. Prichádzame k týmto posvätným miestam, lebo nás k nim viaže a priťahuje silné puto lásky a spomienok. Atmosféru návštevy približujú slová: ticho, pokoj, smútok, spolupatričnosť, tolerancia, nádej, modlitba, večnosť, túžba byť s najbližšími...

Čo by sme si najviac želali, príp. zobrali ako výzvu do nášho života? Napríklad. Máme krásne upravené cintoríny. Mohli by sme preniesť túto krásu do našich medziľudských vzťahov. Prejavujeme hlbokú úctu k miestam posledného odpočinku. Mohli by sme preniesť túto úctu do vzťahu k prírode. Ako je rodina súdržná pri hrobe, podobne

KEĎ MIESTO PRI VIANOČNOM STOLE OSTANE PRÁZDNE



alebo ešte lepšie by to mohlo byť aj počas roka. Na prejav úcty k zosnulým nie je nevyhnutné ísť na cintorín. Môžeme ju praktizovať aj doma v kruhu rodiny (pri zapálenej

sviečke), v obchode, autobuse, škole, práci, prírode, na dovolenke... Lebo aké ovocie zasadíme, také budeme aj zbierať.

Text: Marián Jeleň

V mnohých rodinách je tradíciou prestierať na Štedrý večer o jednu osobu navyše. Zosnulí členovia rodiny v spomienkach stále patria do jej najbližšieho kruhu. Pri tejto príležitosti si s láskou uctieame tých, ktorí už nie sú medzi nami, a s ktorými sme sa v roku 2021 rozlúčili:

Ambrós Ján, 65 r.,
Bakšová Katarína, 81 r.,
Belko Vladimír, 65 r.,
Čavojová Mária, 77 r.,
Dobiáš Ján, 60 r.,
Galádová Jolana, 87 r.,
Golian Jozef, 82 r.,
Gondášová Helena, 81 r.,
Halaj Juraj, 75 r.,
Hrnčiar Jozef, 65 r.,
Juríčeková Lýdia, 74 r.,
Kiššová Lýdia, 83 r.,
Kotmanová Elena, 40 r.,
Kucej Jozef, 76 r.,
Kuviková Anna, 82 r.,
Paprnáková Emília, 76 r.,
Siláči Jozef, 71 r.,
Slovenčiaková Mária, 73 r.,
Šovčíková Mária, 71 r.,
Václavík Mikuláš, 84 r.,
Václavík Pavel, 64 r.,
Vaculčíaková Mária, 89 r.,
Vojteková Mária, 74 r.,
Žingorová Iveta, 55 r.

Odpočívajte v pokoji!

Advent vo Vidinej

Človek môže zastaviť takmer všetko. Len jedno nie. A to je čas. Adventný čas a prichádzajúce Vianoce dodávajú tomuto zimnému obdobiu naozajstné čaro. Je jedno či sme starší alebo sa na svet pozeráme detskými očami. Radosť a nádej prinášajú do každodenného života úľavu, aby človek dokázal zvládnuť aj tie ťažšie chvíle.

Vzhľadom na mimoriadnu situáciu, ktorá postihla celú našu spoločnosť, ma veľmi mrzí, že sme ani v tomto roku nemohli zorganizovať všetky spoločensko-kultúrne akcie, ktoré sme pre vás mali pripravené. Spoločné stretnutia so seniori, či milé stretnutia s deťmi a ich rodičmi spojené aj s nadchádzajúcim obdobím Vianoc, chýbajú snáď všetkým.

V tomto predvianočnom období sme každoročne s účinkujúcimi na javisku spevom, hudbou a tancom rozdávali čarovné „Posolstvo Vianoc“. Dúfali sme, že situácia sa tento rok zlepší natoľko, že si budeme môcť na námestí vychutnať s priateľmi či rodinou punč, varené víno, či ďalšie tradičné špeciality. Aj napriek pandémie sme do poslednej chvíle všetci dúfali, že čaro prichádzajúcich najkrajších sviatkov budeme mať možnosť stráviť spoločne. Mrzí ma, že ani tento rok sa pripravené kultúrne akcie ako sú slávnostné rozsvietenie adventných sviečok na adventnom venci, spoločné privítanie Mikuláša, či

tradičné vianočné trhy nemohli uskutočniť.

V tento adventný čas sa nám aspoň sčasti podarilo zachovať tradíciu akcie Mikuláš vo Vidinej. Našou snahou bolo v tejto neľahkej dobe vyčariť úsmev na tvárach všetkých detí. Tie chodia každý rok privítať Mikuláša do kultúrneho domu. A keďže sme sa opäť nemohli spoločne stretnúť pri zapáľovaní vianočného stromčeka na námestí, rozhodol sa ísť Mikuláš k deťom domov. Obdarené boli všetky deti do 13 rokov s trvalým pobytom v obci Vidiná. Odmenou pre Mikuláša a jeho spoločníkov boli bás-

ničky a pesničky, ktoré si od detí vypočuli a úprimná zvedavosť a radosť v detských očiach.

A aj keď na námestí pri kultúrnom dome budú chýbať tradičné stánky vianočných trhov, verím, že v rámci individuálnej prechádzky po obci, neprehliadnete vianočnú výzdobu a pocítite príchod Vianoc. Spoločnú prechádzku s priateľmi, či rodinou sme sa vám pokúsili spríjemniť vianočnými koledami, ktoré v poslednú adventnú nedeľu a v predvečer Štedrého dňa zneli z reproduktorov na námestí.

Rok, ktorý sa o pár dní skončí, nebol jednoduchý. Bol náročný. Ale nás čaká ďalšie obdobie, ktoré verím, že bude etapou nových úspechov opretých o pevné zdravie, pozitívnu energiu a úprimnú snahu naďalej meniť veci k lepšiemu.

Ing. Ján Šupica, starosta obce



Mikuláš na Vidinú nezabudol

Ani v druhom roku pandémie Mikuláš so svojim sprievodom neobišiel Vidinú. Obdaroval všetky deti vo veku do 13 rokov. Návštevy prebehli v exteriéri, v blízkosti jednotlivých príbytkov.

V predvečer sviatku sv. Mikuláša, 5. decembra sa na námestí pri novom adventnom venci zišli mladí dobrovoľníci, aby splnili to, čo si zaumienili. Rozdelili sa do štyroch skupín a ani v jednej nechýbal anjel, čierna postava s rožkami a ten najdôležitejší – Mikuláš. Pripravení a dobre naladení vykročili do všetkých končín dediny. Pri vzájomných stretnu-

tiach sme obdivovali: smelosť, keď si deti niečo pripravili, väčšinou recitovali, úprimnosť, keď si deti nepripravili nič, veselosť, pekný úsmev ale aj hanblivosť, či dokonca strach u najmenších. Poťesilo nás, že Mikuláš obdaroval aj spiace bábätká. A čo doprovod? Kým anjeli mali plné ruky práce, čertíci si len prehadzovali vidly alebo palice a boli bez roboty. To



preto, lebo všetky deti boli dobré.

V porovnaní s tradičným spoločenským podujatím v kultúrnom dome chýbal kultúrny program, ale bolo to viac osobné, aj keď iba na chvíľu. A tiež to malo svo-

je čaro. Deti z toho mali radosť. Spokojní sme boli aj my starší, keď sme videli chuť a nadšenie mladých.

text: Marián Jeleň



VIANOČNÁ VÝZDOBA V PLNEJ NÁDHRE

Svetelná dekorácia s vianočnými motívmi neodmysliteľne patrí k obdobiu blížiacich sa najkrajších sviatkov roka. Tie Vidinčanom už niekoľko dní pripomínajú vianočné dekorácie umiestnené nielen na námestí pri kultúrnom dome, ale aj na jednotlivých uliciach. Rozsvietená výzdoba nám symbolicky zdôrazňuje, že do Vianoc chýba už len pár dní.

Jedným zo symbolov adventného obdobia je **adventný veniec** so štyrmi sviečkami. Postupným zapáľovaním sviečok počas štyroch adventných nediel' si čas adventu každoročne pripomíname aj v obci Vidiná. Túto tradíciu zaviedol pred pár rokmi náš stále aktívny Klub dôchodcov a tento rok sme ju rozšírili o nový adventný veniec, ktorý zdobí námestie pri kultúrnom dome. Každú nedeľu sme plánovali slávnostne rozsvietiť sviečku, žiaľ sprievodný program rozsvetovania sme museli pre pandemické opatrenia zrušiť.

Neodmysliteľným symbolom obdobia Vianoc sú **jasličky s malým Ježiškom**. Betlehemy s jasičkami, postavami Svätej rodiny – Ježiša, Márie a Jozefa, troch mudrcov z Východu, ktorí sa prišli malému Ježiškovi pokloniť a priniesli mu dary, s postavami anjelov, pastierov i rôznych zvierat, dotvárajú vianočnú atmosféru. Túto tradíciu sme sa pokúsili priblížiť aj my a pri remeselnom domčeku pribudol svojpomocne urobený **Betlehem**.

Zhotovili ho šikovné ruky z prírodných materiálov – dreva, slamy a domáceho ľanového plátna.

Taký obyčajný VIANOČNÝ VINŠ

Milí naši Vidinčania, na Vianoce Vám prajeme:

**Čo nič nebudeme mať, len aby sme zdraví boli,
aby naše rodiny mali silný koreň a zdravý rod,
aby hlava rodiny pracovala a múdra žena gazdovala,
aby deti rodičov poslúchali a bude sa im dobre vodiť,
aby členovia rodiny ako reťaz spolu držali,
aby sme si žili ako pár holúbkov a bolo by i neba i chleba.**

V Novom roku radšej po dobrom ako po zlom,
radšej menej, ale dobrého,
aby Vám všetko išlo od srdca a práca od ruky,
aby ste dobré zvyky zachovali a staré hriechy nespomínali.
Neopúšťajte sa, ani Boh Vás neopustí.

Z jedného vidinského batoha
Vaša redakčná rada

Inšpiráciou bola tradícia našich starých mám, ktoré v skromných domácych podmienkach vyrábali detské bábky z handier a vypchávali ich slamou.

Dominantou však aj naďalej ostávajú **vianočný stromček** a **osvetlená lipa** na námestí pri kultúrnom dome, ktoré ešte viac umocňujú predvianočný čas. Do budúcnosti plánujeme pokračovať v rozširovaní výzdoby. Veríme, že v rámci individuálnej prechádzky po obci vianočnú výzdobu neprehliadnete a spolu s nami pocítite príchod Vianoc.

text: Ján Šupica
foto: Ivana Rubintová





PREDVIANOČNÝ ČAS

v Materskej škole Veverička Vidiná

MIKULÁŠKU, DOBRÝ STRÝČKU...

„Mikuláš , Mikuláš, pod' medzi nás,“ čo najhlasnejšie volali Mikuláša deti z našej materskej školy. A veruže ich neobišiel. V pondelok 6.12. 2021, pri dodržaní všetkých pandemických opatrení, sme v spolupráci s obcou Vidiná zorganizovali návštevu Mikuláša v našej materskej škole. Mikuláš počul volanie detí a doniesol im vytúžené balíčky. Za odmenu mu detúrence zaspievali a zarecitovali. Pohľad na ich vytešené tváre hovoril za všetko.

MIKULÁŠKA ZBIERKA

pre pracovníkov nemocnice
na covidovom oddelení v Lučenci.

Rodičia a zamestnanci Materskej školy vo Vidinej sa zapojili do Mikulášskej zbierky, ktorú organizovalo Novohradské osvetové centrum v Lučenci. Prispeli sme sladkosťami, kávou a ovocím ako od naozajstného Mikuláša.

DETI DEŤOM

„Vianočný balíček radosti“

Vianoce - čas radosti, šťastia, spolupatričnosti a aj čas dobrých skutkov.

Preto sme sa my, deti so svojimi rodičmi a zamestnanci našej materskej školy, zapojili do projektu „Vianočný balíček radosti“ neziskovej organizácie Ariel.

Zorganizovali sme zbierku hračiek, oblečenia pre deti z Centier pre deti a rodiny /azylové domy/, zo sociálne slabších rodín a deti v krízových strediskách. Chceme im urobiť radosť, aby aj oni pocítili čaro Vianoc.

Vianoce s pocitom radosti sú krajšie.



VIANOČNÉ PREKVAPENIE OD DETÍ

Deti s pani učiteľkami pripravili pre vás veľké vianočné prekvapenie. Navrhli vianočný program /vinše, piesne, koledy a tančeky/, ktorý natočil rodič, pán Fodor. Keďže je situácia aká je, upravil ho do videopozdravu, ktorý si môžete pozrieť na **webovej stránke Obce Vidiná** a na **facebookovej stránke Obec Vidiná**. Veríme, že vás tým potešíme a spestríme predvianočné a vianočné chvíle.

*Podúva z chotára, srdce sa otvára,
v duši sa rozhostí nežný cit radosti.
Stromček sa ligoce, prajeme Vám
krásne a pokojné Vianoce.*

**Zo srdca želajú deti,
pani učiteľky a zamestnanci
materskej školy Vidiná.**

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI
NAŠEJ OBCETIBOR
PUPALA

(4. 3. 1926 – 5. 12. 2011)

Tibor Pupala spolu s Eduardom Antalom patria k najvýznamnejším výtvarným umelcom v histórii našej obce. Tohto roku si pripomíname 95. výročie narodenia a 10. výročie úmrtia nášho amatérskoho výtvarníka.

„Hoci som ho dávno poznala, do práce s mládežou sa nezapájal. Žil izolovane, na verejnosti sa neukazoval. Vo Vidinej mal jediného priateľa – Paľka Helenčíka. Boli vrstovníci, povahovo blízki a nerozluční priatelia. Rozdelili sa, až keď sa oženili. Umelecky sa vôbec neprejavoval. Až potom, neskoršie...“

Emília Nociarová

Životopis

Tibor Pupala sa narodil 4. marca 1926 v Točnici. Pochádzal z veľmi chudobnej rodiny. Jeho rodičia sa presťahovali do Vidinej, kde v rokoch 1932-1936 navštevoval ľudovú školu. V štúdiu pokračoval v meštianskej škole v Lučenci. Mal dve mladšie sestry. Rodičia nemali peniaze na štúdium, preto aby mohol vyštudovať, pomáhali aj druhí. Najmä, keď dochádzal do Martina, kde ukončil pravdepodobne strednú školu technického typu.

Maľoval od detstva ako samouk. Najprv uhlíkom z pece, neskôr s práškovými farbami, ktoré používal jeho otec, murár, pri práci, a ktoré si sám prispôbil. Aby sa zdokonalil v technike, navštevoval ako stážista v období 1952-1962 ateliér akademického maliara Júliusa Szabóa. Výtvarnej tvorbe sa venoval od roku 1953. **Inšpiráciu nachádzal vo Vidinej, v každodennom živote jednoduchých ľudí. Malby z tohto obdobia zobrazujú tradičné ľudové zvyky, napr.: práce na poli, vyberanie zemiakov, páračky... Zhotovoval portréty Vidinčanov a venoval sa maľovaniu okolitej krajiny.**

Z Vidinej odišiel do Lučenca, kde sa zamestnal ako úradník. Oženil sa, ale jeho manželka predčasne zomrela. Deti spolu nemali. Ako človek bol veľmi uzavretý. Možno aj preto sa druhýkrát neoženil, ale všetku svoju energiu venoval maľovaniu. Na sklonku svojho života žil a tvoril v Domove dôchodcov v Lučenci. Z priestorov bývalých toaliet si sám urobil skromný ateliér, aby si mohol plniť svoj sen.



Hneď ako ráno vstal, naskicoval si, čo sa mu snívало, pohladkal plátno štetcom, naniesol farby a ďalej pracoval, kým to nedokončil. Maľoval ... „kým mu štetec nevypadol z ruky.“ Tibor Pupala zomrel 5. decembra 2011.

Umenie amatérskoho výtvarníka

Tibor Pupala kreslil a maľoval od detstva. Maľovanie dávalo jeho životu zmysel. Štetec, farby, paleta a plátno sa stali jeho každodenným chlebom. Ako výtvarník prešiel viacerými štýlmi od akvarelu cez tempery k olejomalbe, pri ktorej zostal do konca svojho života. Inšpiráciu čerpal zo svojich snov. T. Pupala:

„Od malička mám živé sny. Keď sa prebudím, snažím sa zapísať, čo sa mi snívало. Ožijujem tieto sny. Témy si nevymýšľam, rodia sa v mojej hlave.“ Emóciám a snom sa venoval intenzívnejšie, napr. štúdiom učenia lekára a psychológa Sigmunda Freuda, ktorý sa prostredníctvom psychoanalýzy pokúsil vyzdvihnúť podvedomie na úroveň vedomia, a tak uzdraviť dušu od potláčaných pudov. Aj umenie sa otvára podvedomiu a snom, aby sa vymanilo spod nadvlády rozumu a oslobodilo život poznaním seba samého. Umelecký smer, ktorý zdôrazňuje podvedomie a usiluje sa oslobodiť myseľ, sa nazýva surrealizmus.

Charakteristika životného diela

„Tibor Pupala vo svojich obrazoch dokáže vytvoriť neopakovateľnú atmosféru pomocou odvážneho používania sýtych farieb typických intenzitou, ktorá buduje jeho razantné kompozície. Charakter tohto spôsobu je blízky magickému realizmu, ale autor sa dopracoval aj k svojsky zvláštnemu naivizujúcemu surrealizmu. Figurálne prostredia jeho malieb sú tvorené spájaním vzájomne navonok nesúvisiacich predmetov a postáv. Ex-

*presívny znakový vokabulátor Pupalu obsahuje typickú nadsádzku v zobrazení figurálnej situácie, ktorú dosiahne prudkou zmenou kompozičného merítka, ale aj príklonom k archaizujúcej, tvarovo zjednodušenej forme. **Ale najsilnejší je ironický, až sarkastický odkaz maliara na ľudské hriechy a neresti, ktorých sa dennodenne dopúšťame.**“*

Štefan Balázs, akademický maliar

Tibor Pupala bol od roku 1952 členom krúžku výtvarníkov pri Okresnom osvetovom stredisku (OOS) v Lučenci a od roku 1980 aj členom okresného štúdia amatérskej výtvarnej tvorby pri OOS v Lučenci. Samostatne vystavoval v Lučenci, vo Vidinej a Opatovej, na kolektívnych výstavách v Lučenci, Modrom Kameni, Ružomberku, Banskej Bystrici, Dubnici nad Váhom, Humennom, Bratislave, Brne, Olomouci a Prahe. Diela T. Pupalu **sú vystavené aj v súkromnej galérii v Calgary v Kanade. V roku 2004 daroval obci Vidinú množstvo obrazov na výstavné a prezentačné účely. Na rôznych výstavách, krajských i celoštátnych, získal za svoju tvorbu 18 diplomov a ocenení.**

Naši velikáni – Antal a Pupala

V zasadačke obecného úradu, naľavo od vchodu do sály, visia obrazy: krajinomalba od Eda Antala a niekoľko diel Tibora Pupalu. Azda najviac upúta to najväčšie – obraz typickej rodiny okolo kuchynského stola. Obaja umelci boli rovesníci, Antal o tri roky mladší. Niektorí pamätníci našej obce spomínali, že aj spolu kreslili, či maľovali. Ale od strednej školy sa ich životné cesty rozdelili. Život im doprial, aby sa o niekoľko desaťročí vo Vidinej opäť stretli. Bolo to pri príležitosti 660. výročia prvej písomnej zmienky 11.-13. augusta 1995. Obec Vidinú

usporiadala ich spoločnú výstavu a celé kultúrne podujatie malo veľký úspech. V závere roka 2021 si pripomenieme 10. výročie úmrtia oboch našich osobností.

Myšlienky autora

1. „Ja som sa s tým narodil. Jedného dňa som zistil, že musím maľovať. Na začiatku to boli uhlik z pece a prachové farby, neskôr som začal maľovať akvarely. Farby však boli jemné a dlho schli. Obrazy maľované temperou mali tupý vzhľad, a to ma neuspokojovalo, lebo ja som mal vždy rád žiarivé farby. S výsledkami svojej práce som nebol ani trochu spokojný. Cítil som, že obrazom chýbajú určité pravidlá, zákony. Odbornej literatúry na túto tému bolo nedostatok.“

2. „Pochopil som, že nastal čas naučiť sa zákony, ktoré treba vedieť pri tvorbe obrazu. Maliar musí poznať kompozíciu, perspektívu, farebnú harmóniu a hlavne zlatý rez. Preto som navštívil akademického maliara Júliusa Szabóa s prosbou, či by ma neprijal ako štážistu. Nakoniec na moje naliehanie pristal a prisľúbil mi pomoc. V rokoch 1952-1962 som pravidelne navštevoval jeho ateliér.“

3. „Vo svojej tvorbe sa nevyhýbam žiadnej farbe. Ja ich zneužívam. Zneužívam silu farieb. Mám rád teplé farby, žiarivé. To diváka provokuje, takýto obraz ľahostajne neprejde.“

4. „Od malička mám živé sny. Keď sa prebudím, snažím sa zapísať, čo sa mi snívalo. Oživujem tieto sny. Témy si nevymýšľam, rodia sa v mojej hlave.“

5. „Modely som nemal. Maľujem svoje živé sny. Moje obrazy sú fantazijné. Majú svoj príbeh, ktorý treba vedieť správne pochopiť.“

6. „Nemám rád, keď mi niekto povie, že som namaľoval pekný obraz. Pekný obraz, to je len kus zamazaného plátna. Každá malba má svo-



ju dušu, svoj príbeh a ten, kto ho chce pochopiť, musí sa zamyslieť.“

7. „Všetky obrazy, ktoré som namaľoval, sú ako moje deti. Nie sú na predaj! Niektoré som daroval, napr. obci Vidiná, ktorá mi je srdcu blízka. Nikdy som obraz nemaľoval s vidinou finančného zisku. Zvíťazila vášň maľovať a neustále sa vzdelávať.“

Spomienky na priateľa

Moje sympatie si Tibor Pupala získal hneď pri našom prvom stretnutí po mojom návrate domov zo štúdií. Jeho bezprostrednosť hraničiaca až s vulgárnosťou ma v prvom momente zaskočila avšak po spoznaní jeho obrazov som

ho pochopil ako aj jeho tvorbu. Jeho obrazy svedčia o jeho živote, o jeho hľadaní sa. Jeho neskutočnú fantáziu vo farebnom videní sveta spojil s bežnými príbehmi zo života. Rodina pri stole, portréty aj vidinčanov boli jeho prvotiny. Spomínam si na jeho šťastný výkrik na lučenskom námestí: „Miro, dali mi ateliér, mám kde maľovať“. Ukázal mi ho v domove dôchodcov kde dožil svoje posledné roky života, kde v maličkom priestore maľoval svoje posledné veľké plátna.

Keď som otváral výstavu jeho obrazov pred rokmi vo Vidinej, prekvapilo ma že sme narodení v jednom dátume len s rozdielom štyridsiatich rokov. Možno aj preto tie sympatie. Ďakujeme Tibo.

Miro Janšto

Záver

Tibor Pupala bol jednoduchým chlapcom z dediny. Po celý život ho viedla túžba maľovať a vzdelávať sa. Jeho sny sa vyplnili. Svojej srdcu blízkej obci sa odovdčal tým najkrajším spôsobom. Daroval seba samého – svoje obrazy, a to si zaslúži obdiv a úctu. Je to kultúrne dedičstvo, ktoré nás zaväzuje zachovať ho pre budúce generácie. Jeho dielo môže byť inšpiráciou aj pre náš život. Veríme, že naša krásna Vidiná je ozajstným domovom a vhodným námetom nielen pre výtvarných umelcov, ktorých máme medzi nami niekoľko, a že to z ich strany nebude „posledné“ slovo.

Zdroj: REKUS 1/2006, 11/2020

Text: Marián Jeleň



Vianoce ukryté v symboloch

V našom živote spoznávame, že všetko so všetkým súvisí a všetko hmotné i nehmotné má svoj význam. Vnímame niečo blízke a v mnohých veciach nachádzame zmysel či podstatu. Je tomu tak aj na Vianoce. Od myšlienky – aké darčeky potešia najbližších – po odkladanie vianočných ozdôb.

Zvonček – je neodmysliteľnou súčasťou vianočnej dekorácie. Na Vianoce dáva na známosť blížiac sa prekvapenie. Keď sa na Štedrý deň rozozvučal, vedeli sme, že Ježiško priniesol darčeky a ponáhľali sme sa k vianočnému stromčeku. Cinkajúce zvončeky v nás prebúdajú túžbu stať sa lepšími. Zvončeky nás učia bdelosti. Naše srdce majú uchrániť pred lakomstvom. Ich krása nám pripomína, že existuje cennejšie bohatstvo ako je zlato a drahokamy – láska, súcit, porozumenie a spolupatričnosť.

Naše vidinské zvony, na veži a vo zvonici, okrem toho, že plnia svoju úlohu, sú nositeľom odkazu našich predchodcov.

Veniec – symbol nikdy nekončiacej lásky, ktorá nemá ani začiatok ani koniec. **Mašľa** (na darčeku) – je zviazaná tak, ako by mali byť zviazaní všetci ľudia dobrej vôle. **Sviečka** – zrkadlo hviezdneho svetla, symbol Ježiša Krista, víťazstva svetla nad tmou. **Hviezda** – symbolizuje Betlehenskú hviezdu, žiariacu nádej ľudstva, ktorá sprevádza troch mudrcov na ceste do Betlehema pri narodení Ježiša. **Jedlička** – zelená farba je farbou Vianoc. Jedlička symbolizuje večný život, ihličie poukazuje na nebo. **Anjeli** – sú strážcami, pomocníkmi a ochrancami. **Orechy** – symbolizujú bohatstvo a hojnosť. **Imelo** – prináša plodnosť a lásku.

Zvyk obdarovania – pochádza zo starorímskych čias, kedy otroci dostávali od svojich pánov dočasnú slobodu a tiež drobné darčeky. V neskoršej dobe majetnejší hospodári obdarovávali služobníctvo, priateľov a príbuzných. Nezabúdalo sa ani na dobytky a hydinu. Zvyšky jedla sa hádzali do ohňa. Dávanie vzácnejších vianočných darčiekov v predvečer Kristovho narodenia sa rozvinulo v Nemecku počas reformácie, kedy sa Martin Luther snažil potlačiť uctievanie sv. Mikuláša presunutím mikulášskej nádielky na Štedrý deň. Tento zvyk sa v 19. storočí udomácnil aj u nás.

Denno denne ich počujeme, ale nevidíme. Oznamujú radostnú aj smutnú zvesť. Sú našou storočnou historickou pamiatkou a kultúrnym dedičstvom.

Všeobecná charakteristika

Stručná história – prvé zvony boli malé a kované z plechu. Liatie zvonov začalo koncom 13. storočia, vyvíjalo sa a konečnú podobu dostalo na konci 15. storočia. Najstarší liaty zvon je zaznamenaný z roku 1057. Slovensko patrí ku krajinám, kde sa hlahol zvonov šíri deväť storočí. Ranné, poludňajšie a večerné zvonenie ako znamenie k modlitbe bolo zavedené v 10. storočí. Zvonenie **v čase blížiacich sa živelných pohrôm a na zaháňanie zlých duchov sa objavilo v 11. storočí. Prvé údaje o odlievaní zvonov na Slovensku pochádzajú z 13. storočia. Najvýznamnejšími strediskami sa stali Košice a Spišská Nová Ves. Postupne od prvej tretiny 18. storočia** Levoča, Lučenec, Trnava, Banská Bystrica, Banská Štiavnica a Bratislava.

Zvon je kovový, väčšinou bronzový hudobný nástroj kužeľovitého tvaru, zavesený na jarme alebo hlavici tak, že ho po rozhodnutí rozozvučia nárazy srdca na jeho veniec. Zvony zvolávajú veriach na bohoslužby, oznamujú poludnie, zvoní pri sobášoch, varujú pred živelnými pohromami, odprevádzajú človeka na poslednej ceste.

Zvon sa delí na časti: veniec – spodná, najširšia časť, krk a čepiec. Krk je často zdobený plastickými postavami svätcov, šľachtickými erbami a nápismi. Z čepca zvona vyčnieva ucho, môže ich byť aj viac, ktoré s najvrchnejšou časťou tvorí korunu. Za túto je zvon upevnený k hlave hriadeľa. Hriadeľ je súčasťou zvonovej stolice. Jej konštrukcia je dômyselnou sústavou oceľových prekladov, pospájaných do jedného celku tak, aby tlmila pohyb rozkolísaného zvona a neohrozovala statiku stavby. Kvalita zvuku závisí od stanovenia profilu zvonového rebra, ktoré zahŕňa: výšku zvona, polomer spodného otvoru, hrúbku zvona. Najsilnejší zvuk je pri dolnom okraji zvona, nazývanom veniec alebo na úderovom prstenci zvona, teda na mieste, na ktoré bije srdce. **Zvony sa ladia** podľa tónov stupnice. Keď je vo zvonici viac zvonov, ich základné tóny musia byť vzájomne zladené v súzvučných akordoch.

Zvony sa odlievajú tradičným spôsobom do hlinených foriem. Tie sa pripravujú zo



zmesi špeciálnej hliny (íly) a konského trusu, ktorý zabezpečí prietok formy a vysokú povrchovú kvalitu odliatku. Pri odlievaní sa dnes používa moderná technológia tavenia zvonoviny (asi 80 % medi a 20 % cínu). Plášť zvona je vyrobený z bronzu. Srdce má najčastejšie hruškovitý alebo hranolovitý tvar a je zo železa.

Baroková evanjelická zvonica

História zvonice siaha do polovice 18. storočia. Murovaná stavba so štvorcovým pôdorysom asi 4x4 m má polkruhové zvukové okná otvorené z troch strán. Stavba je zastrešená barokovou cibulovitou strechou. Vrchol zdobí kovové slnko s lúčmi, typický symbol evanjelických kostolov. Na drevenom nadpraží barokového portálu je nápis. V minulosti mala zvonica aj prístavbu, viditeľnú z dvora od kaštiela so schodmi a vyvýšeným vchodom, ktorý je v súčasnosti zamurovaný. **Výška zvonice je približne 11 m.** Zvonica je majetkom obce.

Ku zvonom na drevenú plošinu vedie jedennásť drevených schodov. V kovovej konštrukcii zvonovej stolice sú vedľa seba v jednej línii zavesené tri zvony. Svojím ozdobným reliéfom, obrazmi a nápismi vydávajú svedectvo svojej doby. Z histórie vieme, že za 1. svetovej vojny padli za obeť štyri vidinské zvony – dva zo zvonice a dva z kostola, ktoré boli nové, ešte nevyšvätené. Údaje o nich nemáme žiadne.



Veľký zvon – každý deň vyzvára na popoludnie a je zavesený v strede. Výška zvona je 65 cm, priemer 72 cm. V spodnej časti nad jeho vencom je nápis: „OSLAVUJTE HOSPODINA, NEBO JEST DOBRÝ, NEBO NAVEKY TRVÁ MILOSRDENSTVI JEHO.“

Nad nápisom je plastický portrét cirkevného reformátora a zakladateľa luteranizmu Martina Luthera. Vrchná časť je po celom obvode zdobená členitým reliéfom. Na protiahlnej strane je ďalší nápis: Z MILODAROV EV. A. V. DCEROCIRKEV VIDOVSJANSKA 1927.

Nechýba ani dôležitý odkaz výrobcu: ULIL OKTAV WINTER, ZVONAR V BROUMOVĚ. Zvon je ladený na tón H.

Malý zvon – umieráčik, oznamuje, že niekto v dedine zomrel. Pochádza z tej istej dielne ako veľký zvon. Boli dodané spolu ako náhrada za svojich predchodcov. Výška zvona je 48 cm, priemer 48 cm. V strednej časti nad vencom zvona je nápis: POĐTEŽ KE MNE VŠICHNI, KTERIŽ PRACUJETE A OBTIŽENI JSTE.

Aj malý zvon, podobne ako veľký, má vyobrazený plastický portrét Luthera, vrchnú časť zdobenú reliéfom, na protiahlnej strane text: Z MILODAROV EV. A. V. DCEROCIRKEV VIDOVSJANSKA 1927 a označenie zvonolejárskej dielne Oktava Wintera z Broumova.



Stredne veľký zvon – spomína ho prof. Ján Kottman, keď ako chlapec chodieval s kamarátmi zvoniť a vyjadril sa o ňom, že je to starý zvon. Tento je úplne odlišný ako predošlé dva. **Vyrobený bol v Budapešti v roku 1905. Prežil aj 1. svetovú vojnu a akýmsi zázrakom sa zachoval dodnes.** Zub času ho poznačil najviac. Povrch je značne zhrdzavený a niektoré písmená sú ťažko čitateľné. Preto usudzujeme, že nebol odliaty z bronzu, ale z ocele (plášť zvona). Výška zvona je 54 cm, priemer 59 cm. Vo vrchnej časti zvona je kvetinový ornament. Pod ním dlhší text v maďarčine:

JER VIDEFALVI HIVŐ HA IDÉZLEK BÚBAN – ÖRÖMBEN. JÁRD AZ UTAT MELY AZ ÚR SZIVELÉBE VEZET. ISTEN DICSŐSÉGÉRE ÖNTETTEK A VIDEFALVAI AC HÍTVÉV. EGYHÁZ HIVEI. FERENCZY SAMUEL LELKESZ SÉGE ÉS BUTOR MIHÁLY GONDNOKSÁGA IDEJÉBEN 1905.

V preklade do slovenčiny: Pod', vidinský veriaci, keď ťa volám v smútku – radosti. Kráčaj po ceste, ktorá vedie pred Pánovo srdce. Na slávu Božiu dali uliat' vidinskí veriaci evanjelickej cirkvi. V čase duchovného Samuela Ferenczyho a správcu Michala Bútora (v roku) 1905.

Na spodnom okraji venca je zaznamenané meno zhotoviteľa, miesto a rok:

ÖNTÖTTE ÉS FEL SZERELTE THURY FERENCZ BUDAPESTEN 1905. Preložené do slovenčiny: Odlial a inštaloval Ferencz Thury v Budapešti, 1905. Zvonolejáři János Thury so synom Ferenczom dodali v období r. 1885-1899 do Novohradu 19 zvonov.

Nápis na barokovom portáli. Pri detailnom skúmaní zvonov sme venovali pozornosť aj nápisu nad vstupnými dverami, ktorého ťažko čitateľný text bol pre nás neznámy. Nápis je v maďarčine, rozložený do štyroch riadkov a je „rodným listom“ zvonice. Jeho rozlúštenie poskytuje veľmi dôležité údaje. Doteraz sa podarilo identifikovať časť textu:

MENYEI UR ISTEN ... MIVEI FEL ... MCDCCCXLI ÉV

V preklade: Nebeský Pán Boh ... pretože hore ... 1 741 rok.

Zistil sa starší vek zvonice, než sa odhadovalo. Rok 1 741 poukazuje, že táto stavba stála už pred príchodom Kubínyiovcov i Vattayovcov. Bola postavená v čase, keď Vidiná bola poddanskou obcou a patrila Forgáčovcom. Dedina bola evanjelická a ako dcérocirkev bola súčasťou cirkevného zboru v Tomášov-

ciach, podobne ako evanjelici z Točnice, Podrečian a Gregorovej Viesky. Stavbu zvonice iniciovala evanjelická cirkev.

Veža katolíckeho kostola

Kostolná veža bola dokončená v roku 1911 a je najvyššou stavbou v dedine. Jej výška je okolo 19 metrov. Ku zvonom vedie 29 schodov a 5-metrový rebrík. Veža má polkruhové zvukové okná, ktoré sú otvorené z dvoch strán. Zastrešená je **barokovou cibulovitou strechou**. Na jej vrchole majestátne vyčnieva **pozlátený kríž**, typický symbol kresťanstva.

Pôvodné zvony boli v roku 1917 zrekvirované (**úradne zobraňé**), aby ich roztavili a použili na výrobu zbraní v 1. svetovej vojne. Pani veľkomožná, Hedviga Asbóthová, objednala nové zvony a tie firma z Viedenského Nového Mesta (Wiener Neustadt) poslala do Vidinej. Lučenecký dekan Peter Traum ich posvätil na Turíce 31. mája 1925.

Malý zvon – je vyrobený z bronzu, v zvonovej stolici je umiestnený nad veľkým zvonom. Spolu s ním vyzvára pri slávnostných príležitostiach, alebo pri úmrtí človeka. Výška zvona je 55 cm, priemer 56 cm. Obvod zvona zdobia dva jednoduché ornamenty a **plastické vyobrazenie Panny Márie s malým Ježiškom na rukách**. Pod ním je v spodnej časti latinský nápis: MAGNIFICAT ANIMA MEA DOMINUM. V preklade: Moja duša zveľbuje Pána. Zvuk zvonenia je nalaďený na tón E.

Veľký zvon – je vyrobený z bronzu, zvoní minimálne dvakrát za deň – napoludnie o 12. hodine a približne polhodinu pred začiatkom bohoslužby. Ozdobujú ho podobné ornamenty, aké má aj malý zvon. Výška zvona je 70 cm, priemer 66 cm. Na venci je nápis v latinčine: HAURICTIS AQUAS IN GAUDIO DE FONTIBUS SALVATORIS. V preklade: Pite vodu vo fontánach radosti Spasiteľa. Výška tónu zvonenia je C.

Malý zvon mal aj kaštieľ Asbóthovcov. Bolo ho možné vidieť dovtedy, kým tu sídlilo Oblastné stredisko pamiatkovej starostlivosti. Nachádzal sa v drevenej vežičke nad kaplnkou. Určitý čas visel aj pri vchode do krídla kaštieľa. Kde je teraz, nie je nám známe.

Ručné ťahanie zvonov pomocou lana je už minulosťou. Všetky vidinské zvony majú elektrický pohon. Zvonenie je nastavené automaticky.



Ako sa kedysi vo Vidinej zvonilo

Zvonenie na vidinskej túrničke: „V nedeľu o pol druhej sa zvončením na veľký zvon luteránom dávalo na vedomie, že už chýba len polhodinka do „večierne“, že treba skončiť s robotou a vypraviť sa do modlitebne. Vtedy pán učiteľ vykročil zo školského dvora. Keď už kráčal po hradskej, pridala sa aj zvuk menšieho, starého zvona. A keď bol pán učiteľ v úrovni túrničky, zaznel i malý zvon. Na všetky tri zvony sa zvonilo až do chvíle, keď učiteľ vošiel do modlitebne.“

Pri úmrtí niektorého občana: zvonilo sa trikrát cez deň. Hodne dlho sa zvonilo počas pochodu smútočného sprievodu, až kým neprišiel na cintorín.“

Ján Kottman – Júdove, Cesta domov, str. 14

Niektorí pamätníci našej obce si pamätajú slová niekdajšej kostolníčky Margity Kojnokovej, ktorá posledné štyri roky opatrovala pani grófkú: „Zvony na evanjelickej zvonici sú obecné zvony, lebo sa na ne poskladala celá dedina.“

Vyberať chodili dvaja ľudia a v každom dome dali sto korún. Boli to veľké peniaze. Otec nemenovanej, ešte žijúcej osoby, zarobil v tom čase za mesiac 113 korún. Počas života Janka Bútora, obecného bubeníka, zomrelému človekovi vo Vidinej, či bol katolík, evanjelik alebo neveriaci, každému zazvonili. Zvonica bola evanjelická, ale zvony boli obecné. Nezamkynala sa. Ktokoľvek z rodiny išiel zazvoniť pre svojho zosnulého. Neplatilo sa nič. **Bolo určené, ako sa má zvoniť. Mužom sa zvonilo dvakrát. Najprv sa zazvonilo na malom**

zvone, asi 2-3 minúty. Nasledovala pauza, po nej sa zvonilo na dvoch alebo troch zvonoch asi 10 minút. Opäť pauza a opäť asi 10 minútové zvonenie na dvoch alebo troch zvonoch. Keď zomrela žena, zvonilo sa trikrát, s dvoma pauzami. Toto sa dodržiavalo až kým zvony neprerobili na elektrický pohon. Zvoniť chodili: tetka Kočiška, Margitka Kojnokove, Linka - néni a Alžbeta Kamenská.

Zvonice v Novohrade

V novohradskom regióne sa nachádzajú desiatky zvoníc rôzneho veku, konštrukcie a použitého stavebného materiálu. Napríklad:

Zvonice tvaru jednoduchej rássochy so zvonom pod strieškou: Fabianka, Malá Ves

Drevené zvonice: Cinobaňa – neskororenesančná z r. 1691, Dobroč – baroková z 2. pol. 18. st., Ozdín – z r. 1784, Stará Halič – renesančná z r. 1673 s arkádovými otvormi, postavená iba z dreva, bez železných klincov, Točnica – z 20. st. ...

Murované zvonice: Kalinovo – barokovo-klasicistická z 2. pol. 18. st., Gregorova Vieska – z r. 1713, Ľuboriečka – okolo r. 1800, Mýtina – neskorobaroková zo zač. 19. st., Lehôtka – pôvodne drevená, dnes murovaná z r. 1895, Kotmanová – zo zač. 19. st., Nedelište, Lupoč...

Kombinované zvonice: Málinec – murované prízemie, drevená arkádová nadstavba z r. 1763



Zvonolejárska dielňa v Lučenci

Zvonolejárska dielňa v Lučenci vznikla v prvej tretine 18. storočia a až do konca 19. st. bola jedinou v Novohradskej stolici a župe. Zo súpisu remeselníkov 60-tych rokov 18. st. sa dozvedáme že v Lučenci bol zvonolejár, niekoľkí remeselníci pracujúci s cínom a v roku 1768 aj traja zlatníci. Medzi najznámejších remeselníkov – zvonárov patrili:

Benjamín Stephanides – nar. 1748 v Kremnici, v Lučenci pracoval takmer 40 rokov, vlastnú dielňu mal do r. 1820. Jeho práce sú krásne a dekoratívne. Výrobky putovali napr.:

Panické Dravce – 1771, zvon s listovým dekorom, Divín – 1779, barokový zvon na južnej veži rím. kat. kostola preliaty do nového, vážil 4 metráky a bol jediným zvonom, ktorý vyzval v 1. sv. vojne, Breznička – 1797, neskorobarokový zvon, Látka – 1804, Salgótarján – 1810, Mašková – 1812...

Michal Heidenberger – remeslu sa vyučil od r. 1818 v dielni B. Stephanidesa. Jeho dielňa pracovala v rokoch 1822-1839. Zvony vyrobil do rôznych žúp: Borsod, Heves, Novohrad, Pešť... napr.:

Ábelová – 1824, klasicistický zvon, výška 60 cm, priemer 70 cm (60:70) s vegetatívnym dekorom, Šávol' – 1826, 2 zvony 60:70 a 50:60, vegetatívny dekor + reliéf ukrižovaného s nápisom

Jozef Heidenberger, syn – jeho dielňa pracovala v Lučenci v r. 1840-1875. Po vypálení mesta v 1849 dielňa do r. 1856 nepracovala.



Vyrobené zvony: Uderiná – 1840, Lovinobaňa, Divín – 1870. J. Heidenberger bol posledným klasickým zvonolejárom v Lučenci. Ním sa skončila nepretržitá 175-ročná zvonolejárska tradícia v Lučenci. Jeho dom a dielňu odkúpilo v r. 1876 mesto.

Výroba zvonov v Lučenci bola obnovená po vzniku ČSR. Majstri **Izidor Maté** spolu s **Kolomanom Vaculom** odlievali bronzové zvony pre blízke okolie v zámočnickej dielni na Haličskej ceste. Z ich výrobkov vyberáme, napr.: Lehotka – 1924, 2 zvony pre ev. zvonicu, Praha – 1926, malý zvon do ev. kostola, Mučín – 1926, Mulka – 1927. Zvony vyrobené v Lučenci boli dodané asi do 25 slovenských miest a mnohých dedín slovenskej časti Novohradu.

Niekoľko údajov

o novohradských zvonoch

Niektoré archívne záznamy uvádzajú zaujímavé udalosti o zvonoch z kostolov či zvoníc. Napríklad – vojská Jána Balašu odviekli r.

1535 z **Lovinobane** tri zvony v hodnote 250 zlatých. Zvon z kostolíka v **Lipovanoch** počas tureckých bojov obyvatelia tak dobre schovali v doline, že sa doteraz nenašiel. Podobne aj v **Brezníčke**. Veľký zvon, o ktorom písal Matej Bel v r. 1742, počas vojen schovali do lpla a dodnes sa nenašiel. Evanjelický kostol v Maškovej 17. januára 1945 Nemci zapálili, a potom zbombardovali. Po zničení kostola na farskom dvore bola postavená zvonica pre jeden zachránený zvon.

V susedných Tomášovciach mali na kostolnej veži štyri zvony a aj hodiny. Ustupujúci Nemci 20. januára 1945 vyhodili do vzduchu kostolnú vežu. Zničený evanjelický chrám bol jeden z najväčších na Slovensku. Mal 1 500 miest na sedenie. Za sakristiu slúžila stolica, priestor pod chórom, na ktorej bol erb forgáčovskej rodiny. Naproti nej boli lavice s erbami najbohatších vidinských rodín – Kubínyovcov a Pongrázovcov.

Najstaršie zistené zvony v slovenskej časti Novohradu: Turíčky – 1371, Trebeľovce – 1497, Stará Halič – koniec 15. st., Ozdín – 1502, Lučenec – 1616, ... Tomášovce – 1720...

V roku 1914 bolo v historickom Novohrade 498 cirkevných zvonov. V 1. sv. vojne ich bolo 284 zrekvírovaných, čo predstavuje 57%. V súčasnosti je na Slovensku okolo 12 tisíc zvonov.

Na záver

Kaštieľ, kostol a **zvonica** spolu s piatimi vidinskými zvonmi sú zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok Slovenskej republiky. Tieto historické pamiatky sú našim kultúrnym dedičstvom, preto ich chráňme pre budúce generácie.

P.S. Prečo zvoní zvon na zvonicike na poludnie skôr ako zvon na kostole? Lebo luteráni chcú ísť skôr do neba.

Text: Marián Jeleň

Foto: Miroslav Janšto

Úspechy našich lukostrelcov

Členovia lukostreleckého krúžku, ktorý je súčasťou detského pohybového klubu Sokol Vidiná, sa pravidelne počas roka zúčastňovali súťaží 3D v lukostrelbe. Našu obec reprezentovali v pohárových súťažiach. Prinášame sumár výsledkov:

27. marec 2021

Rimavská Sobota – Slovenský pohár:

Ján Bartoš, ml. – 2. miesto, kategória TRLB, dieťa, Ján Bartoš, st. – 3. miesto, kat. TRRB, veterán

24. apríl 2021

Spišské Vlachy – Slovenský pohár:

Ján Bartoš, ml. – 2. miesto, kategória TRLB, dieťa, Ján Bartoš, st. – 3. miesto, kat. TRRB, veterán

29. máj 2021

Radzovce, Slovenský pohár:

Ján Bartoš, ml. – 3. miesto, kategória TRLB, dieťa, Ján Bartoš, st. – 7. miesto, kat. TRRB, veterán

13. jún 2021

Filákov, Stredoslovenský pohár:

Ján Bartoš, ml. – 2. miesto, kategória TRLB, dieťa, Bruno Machava – 1. miesto, kat. TRRB, kadet, Ján Bartoš, st. – 4. miesto, kat. TRRB, veterán

31. júl 2021

Zvolen, Slovenský pohár:

Ján Bartoš, ml. – 1. miesto, kategória TRLB, dieťa, Bruno Machava – 1. miesto, kat. TRRB, kadet, Ján Bartoš, st. – 4. miesto, kat. TRRB, veterán

28. august 2021

Brezno, Slovenský pohár:

Ján Bartoš, st. – 2. miesto, kat. TRRB, veterán



4. september 2021

Rimavská Sobota – Slovenský pohár:

Ján Bartoš, ml. – 1. miesto, kategória TRLB, dieťa, Ján Bartoš, st. – 3. miesto, kat. TRRB, veterán

17. október 2021

Brezno, finále Stredoslovenského pohára:

Ján Bartoš, ml. – 1. miesto, kategória TRLB, dieťa, Ján Bartoš, st. – 2. miesto, kat. TRRB, veterán

V celkovom hodnotení získali vo svojich kategóriách: zlatý pohár – Ján Bartoš, ml. a bronzový pohár – Ján Bartoš, st.

Lukostrelba je individuálny druh športu. Pri dodržaní opatrení sa mu bez väčšieho rizika

Zľava – Ján Bartoš st., Janko Bartoš, Patrik Predajnianský, Tamara Lörinčíková, Štefan Belko, vedúci krúžku. Chýba Bruno Machava.

možno venovať aj v čase šíriacej sa vírusovej epidémie. **Členovia lukostreleckého krúžku ďakujú starostovi obce za finančnú podporu ako aj za možnosť trénovať v športovom areáli vedľa futbalového ihriska.**

Štefan Belko, vedúci krúžku:

„Pozývame všetkých záujemcov, deti aj dospelých, medzi nás. Spoločne môžeme začať od budúcej jari.“

Text a foto: Marián Jeleň



V sezóne 2021/2022 reprezentujú ŠK Slovan Vidiná štyri družstvá a to muži, U19 dorast, U15 žiaci a U11 prípravka. Je to potešujúce ale zároveň náročné, hlavne mládežnícke kategórie obsadiť a udržať v súťaži. Ako príklad uvedieme, že iba náš klub a Slovan Halič majú tieto všetky kategórie v súťažiach.

Čo sa týka prípravky U11 tam máme 17 registrovaných detí a mnoho ďalších, ktoré chodia trénovať ale ešte vekovo nespĺňajú požiadavky súťaže. Je však chválihodné, že sa snažia a zúčastňujú tréningov čo im v budúcnosti prinesie jednoduchší vstup do sveta futbalu. Venuje sa im Ján Šupica, ktorý si túto kategóriu vzal k srdcu a vidno to aj na jeho práci s deťmi. Vidieť na nich ako napredujú a v zápasoch už vedú ako majú hrať. Z tejto kategórie by sme chceli vyzdvihnúť Mathiasa Korima, Adama Miklóša a Tomáša Farkaša, ktorí sa už zúčastňujú žiackych tréningov a aj zápasov. Sú to nadaní chlapci, tak dúfame, že im to vydrží. Čo sa týka kategórie U15 žiakov tam došlo k odchodu troch hráčov do dorastu: Martina Dzúra, Mareka Gúglavu a Tomáša Gúglavu. Naopak, do kategórie prešli z prípravky Andrej Markovič, Adrián Polorecký a Ján Bartoš. Tréningov aj zápasov sa zúčastňujú aj už spomínaní chlapci Mathias, Adam a Tomáš z prípravky. Novú registráciu sme robili Alexovi Lempochnerovi, súrodcom z detského domova vo Vidinej Danielovi, Gabriele, Rozálii Lazokovcom a Lukášovi Lorkovi. Túto kategóriu vedú Ján Slovák a Peter Šupina. Všetkým deťom v tejto kategórii patrí veľká pochvala, pretože sa naozaj poctivo zúčastňujú tréningov. Pomaly napredujú aj keď v ich veku nedostávajú u súpera šancu, keďže je to mládežnícke mužstvo. Chce to však len čas a trpezlivosť, dobré výsledky časom prídu.

Kategória dorastu nám robila túto jesennú časť dosť starostí, vzhľadom k tomu, že aj keď je registrovaných hráčov v mužstve pätnásť, žiaľ na zápasy sa neschádzali. Dlhodobo vypadávali hráči zo zdravotných dôvodov a preto dochádzalo k tomu, že nastupovali na zápas v menšom počte ako súper. Trénerský post opustil z pracovných dôvodov Patrik Čudovský a jeho miesto zaujal skúsenejší Jozef Slovák. Dúfame, že sa nám po-

darí káder dorastu doplniť a zabehnúť mužstvo tak, aby k týmto problémom nedochádzalo. Z kategórie dorastu chceme vyzdvihnúť chalanov, ktorí sa poctivo zúčastňovali tréningov a sú dušou tohto mužstva: Jakub Kocúr, Martin Biblyák, Tomáš Gúglava, Matej Janšto, Martin Dzúr, Marek Gúglava, Adam Kučera a Richard Ágošton. Z tejto kategórie dostávali šancu pri mužoch Jakub Kocúr, Matej Janšo a Martin Biblyák. Pri mužstve dospelých nenastala zmena na poste trénera, je ním stále Miroslav Kovanič. Mužstvo opustil len jeden hráč a to Patrik Čudovský, ktorý šiel vyskúšať V. ligu do susedných Tomášoviec. Naopak, mužstvo posilnili hráči Ján Molokáč z Cinobane na polročné hostovanie, Michal Stieranka, Juraj Hrnčiar, Martin Vysočan a z kategórie dorastu prišli Ľubomír Varchol a Christian Melicher. Z dorastu dostávali príležitosť Jakub Kocúr, Matej Janšto a Martin Biblyák. Mužstvo dospelých skončilo po jesennej časti na peknom treťom mieste avšak mohlo to byť aj lepšie. V najdôležitejších zápasoch sezóny doma proti Cinobani, vonku v Mýtnej a doma proti Ružinej bolo mužstvo oslabené až o šiestich hráčov základnej zostavy, čo v takejto súťaži znamená veľkú stratu pre mužstvo. Tomu aj zodpovedali tri prehry s mužstvami hornej tabuľky čo nás veľmi mrzí. Ak by sme ich zvládli umiestnenie v tabuľke by bolo určite lepšie. Avšak aj napriek tomu môžeme byť spokojní. Za podporu a pomoc s ihriskom chceme poďakovať všetkým zainteresovaným zamestnancom a poslancom obce Vidiná. Ďalej chceme poďakovať sponzorom klubu, ktorí podporujú našu mládež a to: Jakomat spol. s r.o., Mepos s.r.o., Notre pizza & bar. Takisto ďakujeme členom výboru a mnohým ďalším, ktorí tu pre klub robia mravenčiu prácu, ktorá je však najdôležitejšia.

Pavol Bútor, prezident klubu

